

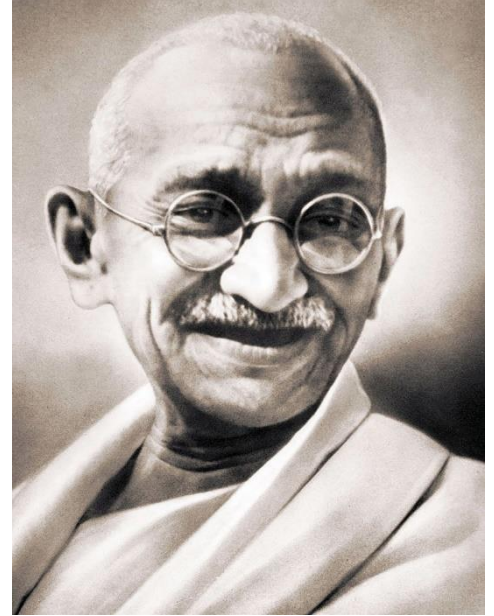

Actief Historisch Denken

in het vmbo

door Koen Henskens, nov. 2016

Actief Historisch Denken

Actief Historisch Denken

- Wie zijn wij?
- Ontwerpprincipes Actief Historisch Denken (AHD)?
- Enkele bekende werkvormen uitgelegd
- Uitdaging voor AHD in het vmbo

Actief Historisch Denken

- Wie zijn wij?

Jan de Vries (VO), Harry Havekes (RU),

Arnoud Aardema (RU), Bas van Rooijen (VO)

Koen Henskens (HAN), Rémi Hartel (HAN),

Ookwel... de Nijmeegse school...

Actief Historisch Denken

Ontwerpprincipes van AHD-werkvormen:

1. Gebruik *ill-structured* historische vragen en problemen in goed gestructureerde opdrachten:

- Leerlingen construeren een historische redenering op grond van historische vragen of problemen;
- Er zijn meerdere redelijke antwoorden mogelijk;
- De antwoorden worden op grond van argumenten tegen elkaar afgewogen;
- De opdracht verloopt volgens vaste patronen en fasen, waarbij het proces van historisch denken in de tussen- en nabesprekingen helder wordt gemaakt.

Actief Historisch Denken

Ontwerpprincipes van AHD-werkvormen:

2. Maak gebruik van een cognitieve dissonantie: de aangeboden informatie heeft conflicterende informatie in zichzelf, maar kan ook conflicteren met de voorkennis van de leerlingen.
3. Laat leerlingen hun (historische) voorkennis gebruiken om antwoorden te formuleren

Actief Historisch Denken

Ontwerpprincipes van AHD-werkvormen:

4. Laat leerlingen verschillende componenten van historisch denken gebruiken om redelijke argumenten te formuleren om hun antwoorden te onderbouwen, zoals gebruik maken van vakconcepten, structuurbegrippen, bronnen en historische context.
5. Maak bij de opdrachten gebruik van samenwerkend leren, zodat de leerlingen een antwoord co-construeren.

Actief Historisch Denken

Ontwerpprincipes van AHD-werkvormen:

6. Van de leerlingen expliciet zichtbaar voor de docent en de leerlingen
(*brains on the table*)

7. Besteed bij de tussen- en nabesprekingen aandacht aan vakkennis (de kwaliteit van de antwoorden), het proces van historisch denken (hoe ben je tot je antwoord gekomen?) en het proces van historisch denken (waarom is dit een historische vraagstelling? Welke structuurbegrippen spelen hier een rol? Welke historische vaardigheden heb je in moeten zetten?)

Actief Historisch Denken

Ontwerpprincipes van AHD-werkvormen:

8. Zorg voor uitdaging bij de opdracht, de historische vraag en problemen. Dit zorgt ervoor, samen met het samenwerkend leren, dat de studenten beter gemotiveerd zijn.
9. Bedenk dat de docent een cruciale rol speelt in het begeleiden en stimuleren van het (historisch) denken en leren van de leerlingen!

Actief Historisch Denken

Enkele bekende werkvormen:

- Welk Woord Weg
- Verboden te zeggen
- Levenslijn
- Levende Grafiek
- Chronologie-opdracht
- Mysterie
- Beelden om te onthouden
- Beelden ter Discussie
- Kwadrant
- Sudoku

Actief Historisch Denken

Enkele vaste werkvormen:

- Welk Woord Weg
- Verboden te zeggen
- Levenslijn
- Levende Grafiek
- Chronologie-opdracht

Welk Woord Weg:

Eerste Wereldoorlog:

- Engeland
- Frankrijk
- Duitsland
- Verenigde Staten

len

Actief Historisch Denken

Enkele vaste werkvormen:

- Welk Woord Weg
- **Verboden te zeggen**
- Levenslijn
- Levende Grafiek
- Chronologie-opdracht

Cuba Crisis

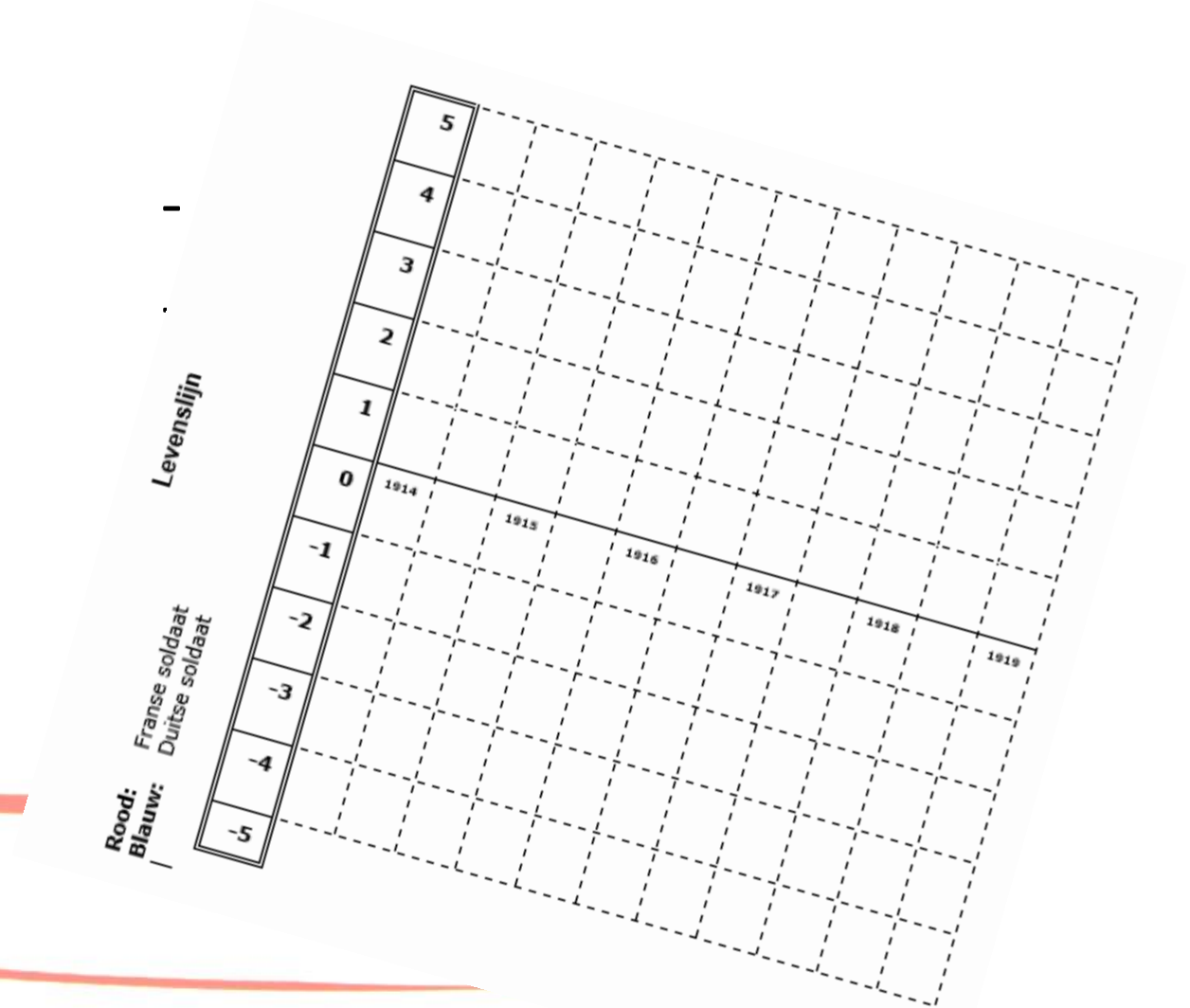
Verboden te zeggen:

- Raketten
- 1962
- Derde Wereldoorlog
- Koude Oorlog
- Kennedy
- Blokkade
- Chroejtsjov

Actief Historisch Denken

Enkele vaste werkvormen:

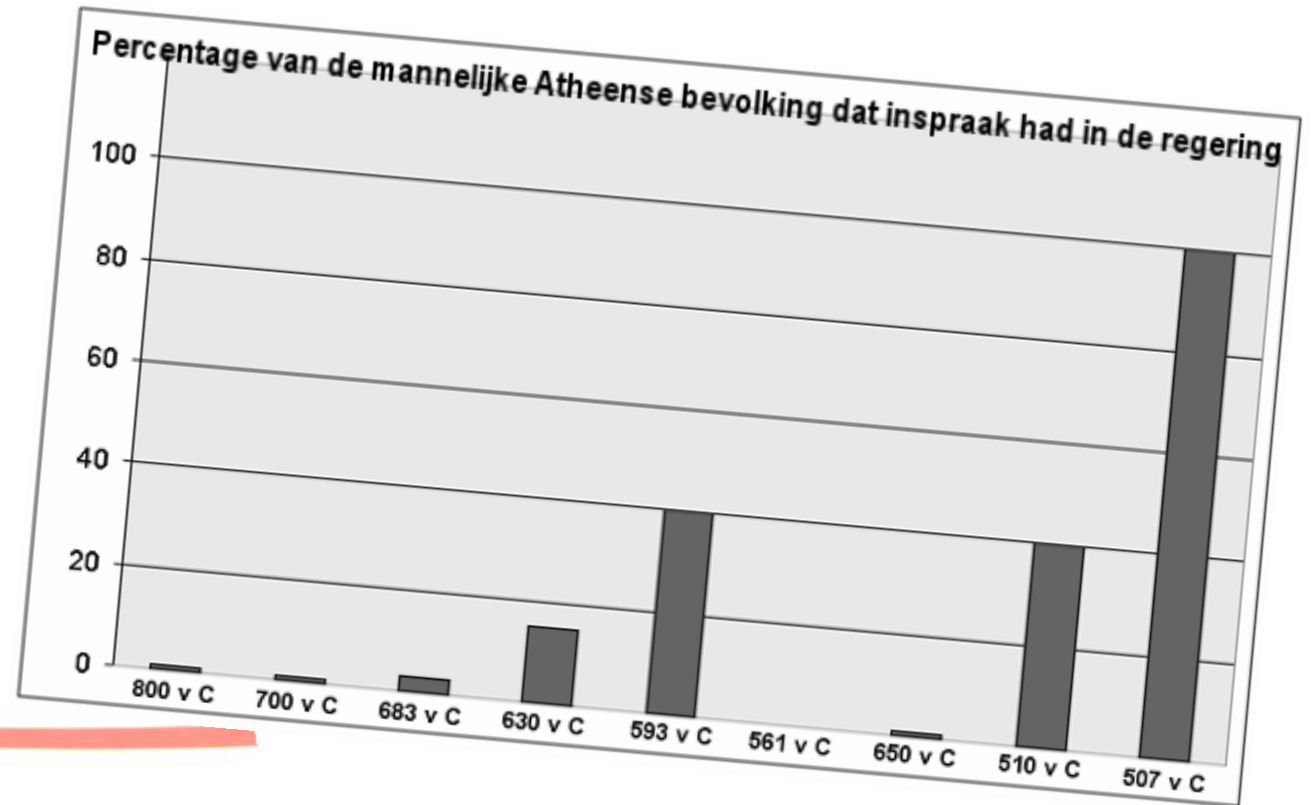
- Welk Woord Weg
- Verboden te zeggen
- **Levenslijn**
- Levende Grafiek
- Chronologie-opdracht

Actief Historisch Denken

Enkele vaste werkvormen:

- Welk Woord Weg
- Verboden te zeggen
- Levenslijn
- **Levende Grafiek**
- Chronologie-opdracht

Actief Historisch Denken

Enkele vaste werkvormen:

- Welk Woord Welke

15. "Ik heb Joris wel eens horen zeggen, dat hij alles zou doen om zijn moeder te verzorgen. Zijn moeder is erg ziek en de medicijnen die ze nodig heeft zijn erg duur."
Jan Kuijpers – Broertje van Gijs

16. "Pieter en Tonnie waren harde werkers. Ooit verloren ze wel eens hun voorzichtigheid uit het oog. Het geheim van 'Trouw' kon hier wel eens door in gevaar komen."
Joris Goldschmeding - Verslaggever

17. "Tonnie en ik waren maatjes voor het leven. Hij was goudeerlijk. Niet iedereen kon dit op prijs stellen, maar voor mij is eerlijkheid erg veel waard. Mijn broertje kon daar echt niet tegen"
Gijs Kuijpers – Verslaggever

18. "Ik verdenk Francien. Ze is altijd al een beetje raar geweest. Ik zou er niet van opkijken als zij de jongens heeft verraden bij de Duitsers."
Gijs Kuijpers – Verslaggever

- **Mysterie**

- Beelden om te onthouden

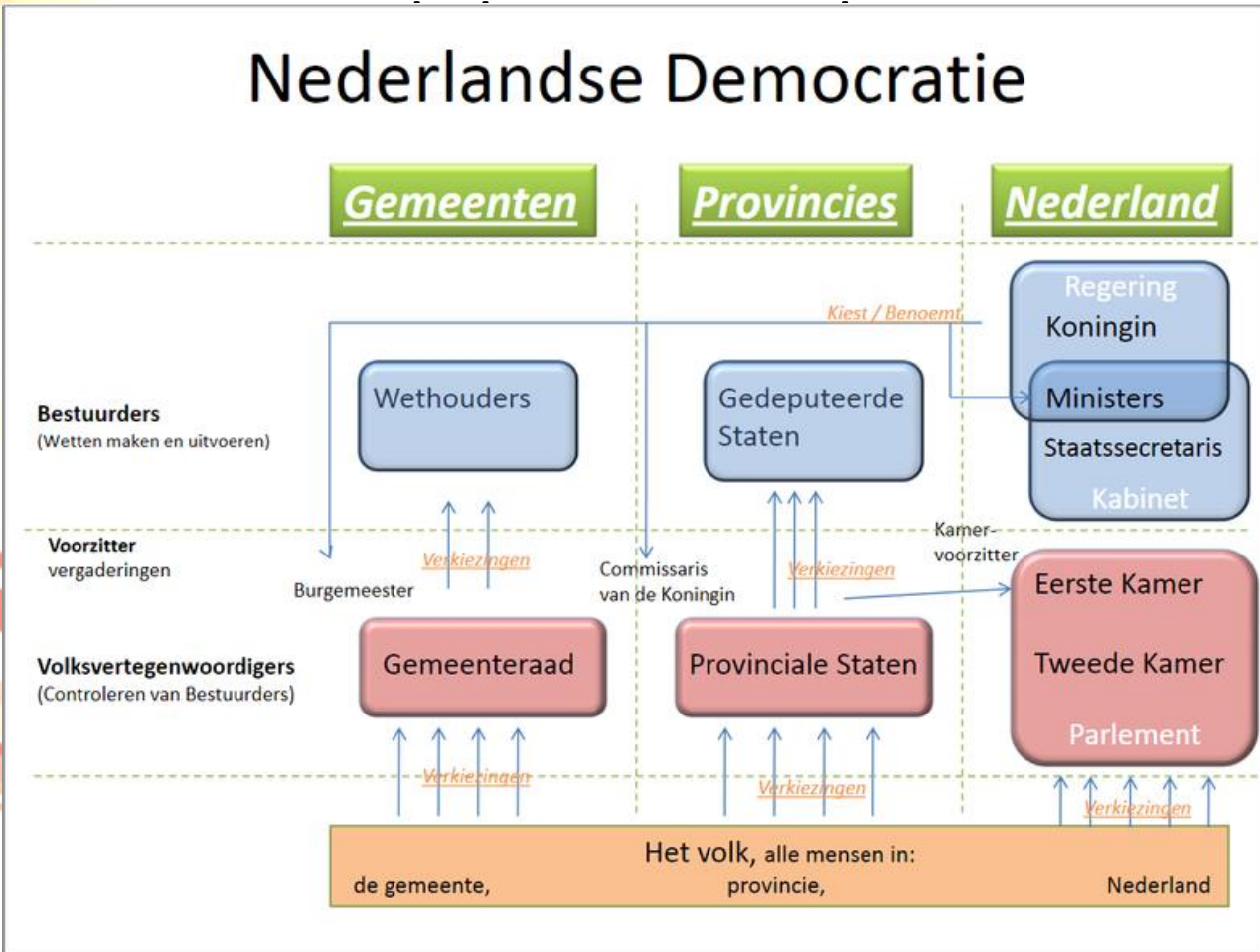
- Beelden ter Discussie

- Kwadrant

- Sudoku

Actief Historisch Denken

Nederlandse Democratie

- Mysterie
- Beelden om te onthouden
- Beelden ter Discussie
- Kwadrant
- Sudoku

Actief Historisch Denken

Enkele vormen:

- Mysterie
- Beelden om te onthouden
- **Beelden ter Discussie**
- Kwadrant

Actief Historisch Denken

werkvormen:

and Weg

e zeggen

grafiek

dracht

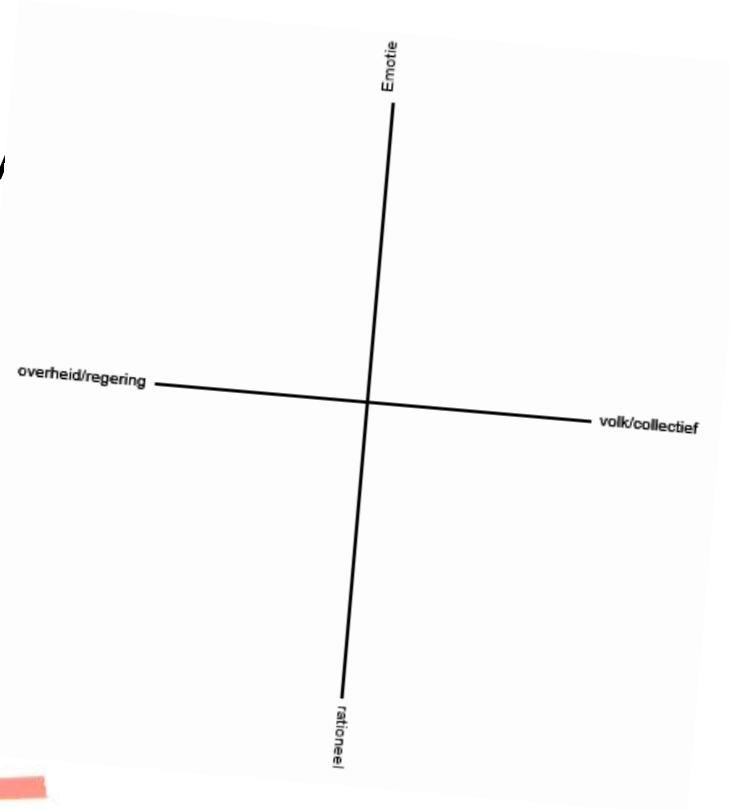
- N

- E

- E

- I

-

7

Actief Historisch Denken

De Tijd van Regenten en Vorsten

en:

De Pijlen staan voor verbanden. Vul het bovenstaande schema op een correcte wijze in.
Gebruik daarbij negen van de onderstaande twaalf begrippen:

Koloniën	Absolutisme	VOC	Slavernij
Stapelmarkt	Rampjaar	Wetenschap	Droit Divin
Parlement	Privilege	Republiek	Handelskapitalisme

Als je klaar bent vul je individueel het vraagblad in, waarin je de verbanden tussen de begrippen specificeert.

- Mysterie
- Beelden om te onthouden
- Beelden ter Discussie
- Kwadrant
- **Sudoku**

Actief Historisch Denken

Bruikbare werkvormen voor het vmbo: overzicht 20^e eeuw
(op basis van eindexamenprogramma vmbo)

AHD deel 1

Opkomst NSDAP

Dld na '45

Staatsinrichting

e.a.

AHD deel 2

WOI

Koude Oorlog

Verzuiling

e.a.

AHD deel 3

Crisis jaren '30

Verzet of collaboratie

Koude Oorlog

e.a.

Actief Historisch Denken

Meerwaarde AHD vanuit vmbo-leerling-perspectief

AHD:

- Motiverende opdrachten
- Samenwerking met klasgenoten
- Leerlingen mogen praten
- Cognitieve dissonantie

Actief Historisch Denken

Spanningen tussen AHD en de vmbo-leerling

AHD:

- Veel tekst
- Lange opdrachten (spanningsboog)
- Complexe opdrachten (abstractieniveau)
- Niet altijd zin om te leren

Actief Historisch Denken

....maar, wat moet je vooral NIET doen:

- Alleen kennis en geen vaardigheden meer oefenen
- Minder voorbeelden, omdat ze minder willen lezen
- Alleen de lage beheersingsniveaus verwachten (Bloom)

Actief Historisch Denken

Uitdaging voor AHD in het vmbo:

AHD:

- Veel visuelere opdrachten
- Kortere rondes/fases
- Meer concretisering (bijv. via inleving)
- Meer impliciet leren
- Meer spanning, uitdaging, prikkeling, interactie

Actief Historisch Denken

Mogelijke oplossing: AHD meets gamification

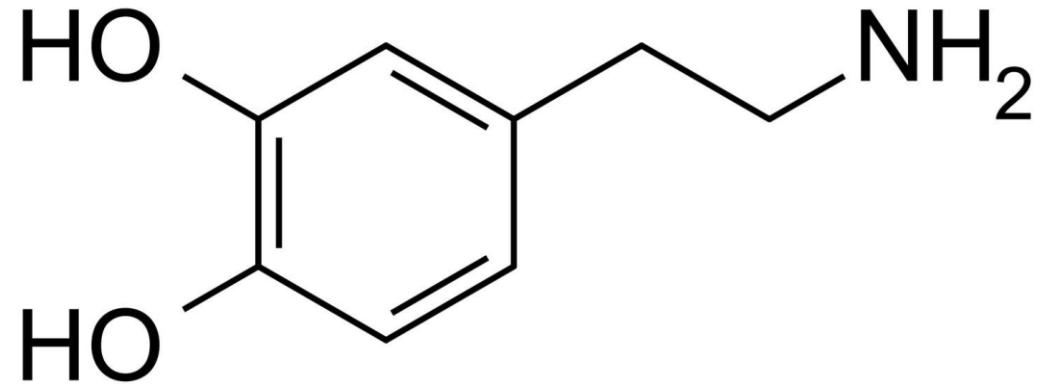
Gamification is het inzetten van game elementen en game design in een 'niet-game omgeving' om doelgedrag en engagement te bevorderen

(Piet van den Boer)

Actief Historisch Denken

Mogelijke oplossing: AHD meets gamification → FLOW

- Sensation
- Fantasy
- Narrative
- Challenge
- Fellowship
- Discovery
- Expression
- Submission

(LeBlanc's Taxonomie of Game Pleasures)

Actief Historisch Denken

Toevoeging aan bestaande de AHD-didactiek:

- Ontdekken leren (Meaning, Sensation, Discovery)
- Samenwerkend leren (Social Influence, Fellowship)
- Competitie-element (Social Influence, Accomplishment, Scarcity, Challenge)
- Concretisering en inleving (Meaning, Ownership, Fantasy, Submission)
- Hist. ontwikkeling centraal (Meaning, Narrative)
- Hist. aankleding (Meaning, Narrative, Submission)
- Contingentie (Avoidance, Unpredictability)
- Kans (Avoidance, Unpredictability)
- Strategie (Empowerment, Social Influence, Avoidance, Challenge)

Actief Historisch Denken

Voor vragen:

Koen.henskens@han.nl

Werkvormen:

www.koehenskens.jimdo.nl

Voor bestellen boeken:

H.havekes@docentenacademie.ru.nl